

מתי חתיכה יכולה לבלוע או לפלוט דם

מקור הדין

1. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיב עמוד ב

אמר רב נחמן: דגים ועופות שמלחן זה עם זה - אסורין; היכי דמי? אי בכלי שאינו מנוקב - אפי' עופות ועופות נמי אסירי! אי בכלי מנוקב - אפי' דגים ועופות נמי שרי שאע"ג שהם יולא מעלוניה לתחמונה אין נאסרין אס הכלי מנוקב! לעולם - בכלי מנוקב, ודגים משום דרפו קרמייהו קדמי ופלטין ממהימן לפלוט צרכ שלכן, ועופות קמיטי, בתר דניחי דגים פליטי עופות, והדר בלעי מיניה כלומי אין ממהימן לפלוט וכבר נחו הגנים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלעי גיסא אצל צרכ ובצרכ כמה שזה שזה לפלוט כך זה שזה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחנן טרוד בפליטה אינו צולע.

2. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קיג עמוד א

אמר שמואל: אין מניחין בשר מליח אלא ע"ג כלי מנוקב. רב ששת מלח ליה גרמא גרמא, תרי מאי טעמא לא - משום דפריש מהאי ובלע האי, חד נמי, פריש מהאי גיסא ובלע האי גיסא! אלא: לא שניא ומותר. וטעמא כדפרישין לעיל דכל זמן שטרודים לפלוט אינן צולעים וכשנח זה כנח נח זה.

שיטות הראשונים

3. תוספות מסכת חולין דף קיב עמוד ב

ודגים רפו קרמייהו ופלטין ועופות קמיטי - פירש בקונטרס אבל בשר ובשר כמו שזה שזה לפלוט כך זה שזה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שתחנן טרוד לפלוט אינו בולע. וכמו כן פירש בסמוך (לקמן דף קיג). גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא דמסיק אלא לא שניא ופירש בקונטרס ל"ש ומותר דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים וכשנח זה כבר נח זה

ולפירושו תימה כשמולחין הרבה חתיכות יחד זו אחר זו ומניחין שניה על הראשונה וכן שלישיית וכן רביעיית אפילו יש כמה חתיכות אף על פי שהראשונה גומרת פליטתה תחלה!¹

ופשטיה דאלא לא שניא נמי משמע שיותר למלוח כל אחד ואחד בפני עצמו ולשים אותם זה על זה וכן מפרש ר"ת אלא לא שניא שאע"פ שהתחנן פולט תחלה אינו נאסר. ולמה מותר כיון שפליטת התחנן קודמת? ונראה דהיינו טעמא משום דדם מישרק שריק במליחה כמו בצליה וכי היכי דשרי בצלי בשרא עלוי בשרא אפילו לכתחלה אף על פי שכלה תחלה פליטתה בצד התחנן של צד האש משום דמשרק שריק הוא הדין נמי במליחה דשרי כה"ג. ודגים דוקא משום דרפו קרמייהו אסירי משום דרכיכי ונבלע הדם בתוכן ולא שריק מינייהו.

ומיהו היכא דאיכא גומות בצד עליון של תחתונות דלא מצי שריק קשה למה יהא מותרין דמעשים בכל יום שמוציאין גומות בחתיכות התחתונות מלאות ציר ונוהגין בדבר היתר והרי כאן לא שייך משרק שריק?

וי"מ משום דפליטת ציר מושכת הרבה אחר פליטת הדם וכל זמן שמושך פליטת הציר פולטת מה שבולעת מן העליונות אחר פליטת דמן ומה שנמצא בגומות ציר הוא ולא דם². אבל בדגים אין לומר כן לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר פליטת ציר הדגים.

וה"ר יוסף מאורליני"ש היה אומר לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות לכך אינן פולטין עוד מה שבולעין מן העופות

אבל בשר ובשר כיון שלא נגמר פליטת דם³ (ובגרסת הר"ן והרשב"א אפילו פולט ציר) תחתון קודם התחלת בליעתה מן העליון אין דרך פליטתה נסתמת והואיל ופתוח לפלוט לא יסתם עד גמר פליטת החתיכה שעליה וכן אם מלחו שלישיית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה התחננה פולטת עד שתגמור השלישיית פליטתה וכן לעולם כל מה שינתנו עליה תבלע ותפלוט כיון שלא נחה רגע אחת...

ולפי אותן השני טעמים שפירשתי דכל זמן שהתחננה פולטת ציר בולעת ופולטת דם העליונות עם ציר שלה אז כל זמן שפתוחה לפלוט בולעת ופולטת צריך להמתין לתחננה עד שתשהה העליונה שיעור צליה שעד אותה שעה אין התחננה יוצאת מידי דמה.

ומיהו עדיין י"ל טעם אחר דכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר אין בולע דם וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך מהרה (וזה סברת ספר התרומות והרשב"א)

ומכל מקום בשר שבתוך הציר כגון בכלי שאינו מנוקב אין להיתר מטעם זה דאין לו שם כח לפלוט מחמת שהוא שקוע בתוך הציר ובלוע והיינו טעמא דשמואל דאמר לקמן (דף קיג). אין מולחין אלא בכלי מנוקב דאע"ג דעדיין לא גמר הבשר פליטת דמו בולע כדפרישית

4. תורת הבית בית ג שער ג

ומיהו דברי רש"י ז"ל נראין עיקר דהא משמע דבכדי שיעור מליחת העופות קא אמר דהא סתמא דמלתא לא משהי איניש בשר במלח עד שלא יפלוט אפילו ציר ואם כן אף שתמצא לומר דדם שבלעו הדגים חוזרין ופולטין מכל מקום אין העופות בולעין כל זמן שפולטין ציר וכמו שכתבנו למעלה...

אבל מה שכתב הרב בעל התרומות בודאי נראה אמת שכל שלא פלט דם עצמו אעפ"י שבלע דם מעלמא ע"י מלח כשימלחנו ויפלוט דם עצמו יפלוט עמו דם הבא מחוצה לו על ידי חם המלח או על ידי חם בית השחיטה כדברי הרב בעל המאור ז"ל...

ראיתי משמו של מורי הרב ז"ל אפילו בשר שנמלח והודח ואחר כך נמלח עמו בשר דמולחו פעם שנית ושפיר דמי דכמו שפולט דמו על ידי מליחה כך יפלוט דם שבלע מעלמא מחמת חם המלח. ולפי דבריהם מה שאמרו דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין לא אסורין לעולם קאמרינן אלא אסורין בלא חזרת מליחה קאמרינן אבל אם חזר ומלחן מותרין.

5. הר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מא עמוד ב

וכי תימא א"כ דגים שמלחן עם עופות יחזרו אחר מליחה להיתר הראשון איכא למימר שאין המלח מפליט אלא דם המובלע באברים מעצמן אבל דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליט ולפ"ז יש להזהר שלא להניח בשר תפל אצל בשר מליח בעוד שמלחו עליו אף על פי שדעתו למלוח התפל לאחר מכן לפי שהתפל כיון שאינו טרוד לפלוט בולע הדם שפולט המלוחה והוא ליה דם הנבלע הבא ממקום אחר שאינו נפלט ע"י המלח לגמרי⁴.

דעת ר"ת לגבי פליטה

6. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קיב עמוד ב

ור"ת ז"ל היתר אפי' לאחר כמה ימים משום דדם משרק שריק ולעולם אינו נבלע ואם נבלע כמו שנבלע נפלט ואינו מתערב שם, ודגים ועופות דאמר ר"ן שאסורין היינו משום דרפו קרמייהו ובלועין הן בנקלה ובשרם רך ומתפשט הדם בתוכן ואינו נפלט אחר

פסק השו"ע והרמ"א

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות מליחה סימן ע סעיף א

מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו. אף על פי שהתחנתה גומרת פליטתה קודם לעליונה, לא אמרינן שחוזרת ובולעת מדם העליונה, לפי שהוא שוהה הרבה לפלוט ציר וכל זמן שפולטת צירה אינה בולעת.

ואפילו מתקבץ הרבה ציר ועומד בגומא שבין החתיכות, מותר.

במה דברים אמורים, במולח בשר עם בשר, ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפילו עם עופות, שאי אפשר להם לגמור כל פליטת צירן עד שיגמור בשר שור לפלוט את דמו.

הגה: ומכל מקום נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לה בית קיבול, כגון דופן שלימה, מהפכין אותה שיזוב הדם, אבל כדיעבד אין לחוש (א"ו הארוך).

חתיכה שמלח אותה ב' פעמים, מותרת, ולא חיישינן שמלח השני מבליע הדם הנשאר ממליחה הראשונה (ושונה ממלח ללא הדחה שכאן זהו דם פליטה ועוד שפולט ציר. ש"ך ג)

אבל בשר עם דגים, אפילו בשר עופות עם דגים, אסור למלוח לפי שהדגים פולטים כל צירן קודם שיפלוט העוף את דמו. ואם עבר ומלחן יחד, העופות מותרין אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי קליפה. ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו, מותרים.

הגה: ויש אוסרין כל הדגים (ארוך כלל י"ג) אם אינן ס' נגד העופות, דאנו משערין במליחה בס', והכי נהוג. ודוקא דלית בהו קשקשים, דרפו קרמיהו ופליטי מיד אבל אי אית בהו קשקשים, מותרים, דאינן פולטים מיד ולא בלעי מן העופות (הרא"ש שם) 6, דאידי דטרידי לפלוט לא בלעי, מידי דהוי אשני חתיכות שנמלחו יחד.

דגים ועופות - שיעור האסרות הדגים

9. רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן לו

ונראה דלא נאסר מן הדגים אלא כדי קליפה. דרותח דמליח אינו אוסר אלא כדי קליפה. וגם נראה דמירי בחתיכות של דגים או דגים שלמים שנטלו קשקשיהן אבל בעוד הקשקשים עליהם נראה לעינים דקמיטי יותר מעופות:

10. ספר איסור והיתר הארוך שער יג

א. אמר שמואל דגים ועופות שמלחם זע"ז אסור הדגים משום דרפי קרמיהו ומכי נייחי לפלוט בלעי מציר העופות ומפרש בסמ"ג וסמ"ק והיינו דגים טהורים שנמלחו עם עופות טהורים אפי' בכלי מנוקב נאסרו הדגים לגמרי ולא סגי להו בקליפה דהדגים רכיכי ורפו קרמיהו וממהרין לפלוט קודם לעופות וכי נייחי דגים לפלוט בלעי דם העופות שעדיין פולטים כל שעה והוי כבשר מלוח שנפל לציר שאסור ודוקא בזו בצד זו דהוי דרך הילוכו וכ"ש כשהדגים היו למטה אבל אם (הגה"ה) היו הדגים מלמעלה מהן מונחים על הבשר מותרים כדיעבד דהא אינו מפעפע ולא יהא רפי קרמיהו גרע מבאותה חתיכה עצמה בבשר מלוח שנפל לציר שאליבא דכולי עלמא אינו אוסר אלא מה שבחוך הציר (כשאין לה דם משל עצמה) ואפילו בחתיכת שומן.

שנבלע משא"כ בבשר, ומיהו בשנמלח בכלי שאינו מנוקב דאמר דאסור היינו טעמא משום דדם מקוא קוי ומתבשל הוא ומצטמק בתוך הבשר ולא שייך למימר ביה משרק שריק.

נפק"מ בין השיטות

7. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן ע ס"ק א

ואבאר הנ"מ מהני טעמים. הנה לכל א' יש קולא וחומרא:

לר"ת דם שריק במליחה כמו בצליה ואף לאחר פליטת צירה יום שלם אפ"ה אם נמלחה עם חתיכה שיש בה דם שרי דמישרק הרי קולא ודגים עם עופות דאסורין הדגים דרפי קרמיהו נסרך בהם ולא שייך שריק משא"כ בשר ואפילו בשר עוף שריק.

עוד קולא דא"צ להשהות התחנתה כשיעור עליונה דשריק ולא בלע כלל. (שלסוכרים שבלע אבל פולט צריך להשהות שיעור מליחה שיפלוט)

וחומרא אם נפל חתיכה תפילה לציר לכלי שאינו מנוקב ואפשר אף במנוקב אסור כמו שהקשו התוס' לשם דאם בתחנתה יש גומות ובהם ציר דלא שייך שריק אסור לר"ת (אמנם ר"ת לא התייחס לפליטה כיון שלא נדרש לכך ואפשר שמודה, וכן נראה שמישיב הפמ"ג להלן)

ולמ"ש יש מפרשים יש חומרא אם לאחר פליטת כל צירו נמלחה עם תפילה אסורה דלא שייך כבולעו כך פולטו שאין לה ציר מגופה לפלוט.

עוד חומרא שצריך להשהות תחנתה כשיעור עליונה (ולמעשה עוד שעה)

וקולא אפילו נפל לכלי שאינו מנוקב חתיכה תפילה אמרינן אגב דפליט כו' וכ"ש ציר בגומות דשרי. ומ"ש התוס' דציר ולא דם הוא לתרוצי בין לר"ת ובין לי"מ⁵ אפילו בשהה יותר מזמן פליטת צירו הא לא"ה אף דם פליטה מותר דפולט אגב ציר וכאמור.

ובין י"מ (שפולט עם פליטת הציר) **להר"י מאורליינ"ש** (שפולט לעולם ברצף) לי"מ קולא אף לאחר פליטת הדם שרי כבולעו כך פולטו אגב ציר דידיה וחומרא אם הניחו הרבה חתיכות זע"ז עד לאחר פליטת ציר התחנתה אסורה.

ולר"י דאורליינ"ש נהפוך הוא חומרא לאחר פליטת דמו (שכבר לא פולט מה שיבלע. אמנם בנוסח הר"ן והרשב"א פולט כל עוד יש ציר) וקולא כל שלא נסתמו רגע נקבי הפליטה אף ששוהה זמן ארוך לאחר פליטת ציר התחנתה שרי.

ובין אלו הטעמים לטעם דטרוד לפלוט ציר לא בלע (שהיא שיטת רש"י והרשב"א ואפשר שגם הר"ן) יש קולא וחומרא.

לטעמים הראשונים (שכולע ופולט) צריך להשהות התחנתה כשיעור עליונה (ועוד שעה) הרי חומרא. וקולא אם הודחה תוך שיעור מליחה ואף אחר שיעור קודם פליטת צירו לי"מ עכ"פ שרי (שהרי יש לה ציר שלה לפלוט. אבל לר"י לא, כיון שאין רצף) ולטעם ד' טרוד אמרינן כבולעו כך פולטו לא אמרינן (צ"ע שרשב"א שכולע תוך שיעור מליחה מועילה מליחה לפלוט ורק לאחר שיעור מליחה קודם סיום פליטת הציר יש נפק"מ).

אמנם ראוי שתדע דכל אלו הטעמים שריק או כבולעו כך פולטו בין למ"ש י"מ ובין להר"י דאורליינ"ש או טעם דטרוד זה לא שייך אלא בדם ולא בשאר איסורין אפילו איסור דרבנן ואפילו ציר דגים אפ"ה לא שייך בהו כל הני טעמים ואסורים.

		זמן סיום מליחה רגילה				
		פליטת דם	פליטת ציר			חתיכה עליונה
		פליטת דם	פליטת ציר			חתיכה תחתונה
		אין בליעה כלל			כל עוד פולט ציר לא בולע	רש"י, רשב"א
		אין בליעה למעט בגומות בין החתיכות			משרק שריק	רבינו תם
		לא נפלט לעולם		בלע	דם הבא ממקום אחר אין המלח מפליטו. אמנם כשטרוד לפלוט אינו בולע	ר"ן
בולעת ולא פולטת		לא בולעת			כיון שטרוד לפלוט אינו בולע	ר"ן
בולעת ולא פולטת		לא בולעת			אינה בולעת כשעסוקה לפלוט אפילו ציר, ואם בלעה (כגון קודם שנמלחה) כל עוד תפלוט דם שלה פולטת גם דם שנבלע	רשב"א
בולעת ולא פולטת		בולעת ופולטת	?		כל עוד פולטת ציר שלה פולטת גם דם שנבלע	יש מפרשים
בולעת ולא פולטת		בולעת ופולטת ברצף לעולם			אם תחילת הבליעה החלה קודם סיום פליטת הדם* תמשיך לפלוט לעולם כל עוד נשמר רצף הפליטה	ר"י מאורליני"ש (רבותינו הצרפתים)
		בולעת ופולטת לעולם ואפילו שהודח			מליחה תמיד מועילה לפלוט דם	מורו של הרשב"א